

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH**

Katowice, dn. 24 czerwca 2014r.

RKT-61-20/13/SB

DECYZJA Nr RKT-12/2014

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą:

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. **uznaie się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** działanie prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą polegające na stosowaniu postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2014r. poz. 101 z późn. zm.) o treści:

„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz FPZ, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej FPZ kwoty, w szczególności:

- a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 30,00 zł;
- b) Każde pisemne wezwanie do zapłaty – do 150,00 zł (możliwe maksymalnie jedno miesięcznie)
- c) Inne czynności windykacyjne – do 150,00 zł miesięcznie (konsultacje prawne, monitoring telefoniczny)
- d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu FPZ, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności FPZ wynikającej z niniejszej umowy”, co stanowiło naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 12 lipca 2013r.**

II. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 263 § 1 oraz art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U. Nr 2013, poz. 267) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciąża się prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą:

kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego Przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie **40 złotych** (słownie: czterdziestu złotych), w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z urzędu przeprowadzone pod sygnaturą akt RKT-403-13/12/SB zostało postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (zwanego dalej także Przedsiębiorcą) występuje naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm., zwanej dalej także uokik).

W dniu 9 sierpnia 2013r. postanowieniem nr 1 (dowód: karta nr 1) wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2014r. poz. 101 z późn. zm.) o treści:

„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz FPZ, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej FPZ kwoty, w szczególności:

- a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 30,00 zł;*
- b) Każde pisemne wezwanie do zapłaty – do 150,00 zł (możliwe maksymalnie jedno miesięcznie)*
- c) Inne czynności windykacyjne – do 150,00 zł miesięcznie (konsultacje prawne, monitoring telefoniczny)*
- d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu FPZ, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności FPZ wynikającej z niniejszej umowy”,* co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W piśmie dostarczonym Urzędowi w dniu 8 stycznia 2014r. (dowód: karta nr 65) Przedsiębiorca wyjaśnił, że ostatnie umowy o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia oraz organizacji postępowania restrukturyzacyjnego zostały zawarte w 2012r. Jednocześnie przesłał nowe wzory umów: o sporządzenie druków restrukturyzacyjnych oraz przygotowanie planu możliwości restrukturyzacji zadłużenia (dowód: karty nr 91-93, 100-101). Stosowanie ww. nowych wzorów zostało potwierdzone umowami faktycznie zawartymi z konsumentami (dowód: karty nr 106-107, 114-115, 120-122, 129-131).

Przedsiębiorca dodatkowo wyjaśnił, że nie ma możliwości określenia dokładnej daty zaprzestania korzystania z zakwestionowanych wzorów umów i wprowadzenia nowych. Dodatkowo podano, że ostatnie umowy prawdopodobnie zostały zawarte w sierpniu 2013r. Przedsiębiorca oświadczył również, że nie prowadzi już działalności związanej z restrukturyzacją zobowiązań (dowód: karta nr 142).

Pismem z dnia 16 maja 2014r. (dowód: karta nr 153) Przedsiębiorca został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o prawie do zapoznania się z materiałem zgromadzonym w sprawie, z którego skorzystał w dniu 23 maja 2014r. (dowód: karta nr 155). Ustosunkowując się do zgromadzonego w sprawie materiału przedsiębiorca zwrócił uwagę na przesłanki, które przemawiają za uwzględnieniem okoliczności łagodzących przy wyliczeniu kary.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

proceedzi działalność gospodarczą pod nazwą
na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o
Działalności Gospodarczej (dowód: karta nr 48).

Zakres prowadzenia działalności gospodarczej został określony w umowach o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia oraz o organizację postępowania restrukturyzacyjnego w następujący sposób: „sporządzanie oceny skuteczności restrukturyzacji zobowiązań Klientów FPZ oraz opracowywanie planów restrukturyzacyjnych zobowiązań Klientów, a także sporządzanie projektów pism oraz podejmowanie pojedynczych jak i kompleksowych czynności niezbędnych do wdrożenia opracowanych planów restrukturyzacyjnych i przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego” (dowód: karty nr 11, 39).

Przedsiębiorca wykorzystywał zakwestionowane postanowienie w zawieranych z konsumentami od połowy lutego 2012r. umowach o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia (dowód: karta nr 7). Zakwestionowane postanowienie było stosowane również w umowach o organizację postępowania restrukturyzacyjnego przynajmniej od grudnia 2012r. (dowód: karty nr 39-40, 66-68, 73-75).

§ 5.5 umowy o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia oraz umowy o organizację postępowania restrukturyzacyjnego stanowił:

„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz FPZ, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej FPZ kwoty, w szczególności:

- a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 30,00 zł;*
- b) Każde pisemne wezwanie do zapłaty – do 150,00 zł (możliwe maksymalnie jedno miesięcznie)*
- c) Inne czynności windykacyjne – do 150,00 zł miesięcznie (konsultacje prawne, monitoring telefoniczny)*
- d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu FPZ, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności FPZ wynikającej z niniejszej umowy”* (dowód: karty nr 66-68, 73-75, 80-81, 86-87).

W trakcie postępowania dokonano zmiany warunków na jakich zawierane były umowy z konsumentami.

Przedsiębiorca dostarczył nowe wzory umów o nazwach: sporządzenie druków restrukturyzacyjnych oraz przygotowanie planu możliwości restrukturyzacji zadłużenia (dowód: karty nr 91-93, 100-101).

W dostarczonych nowych wzorach umów ich zakres przedmiotowy został określony w następujący sposób: „przygotowanie planu możliwości restrukturyzacji zobowiązań Klientów

FPZ oraz sporządzenie druków restrukturyzacyjnych do wierzycieli Klientów, a także przygotowanie projektów pism oraz podejmowanie pojedynczych jak i kompleksowych czynności niezbędnych do wdrożenia opracowanych planów restrukturyzacyjnych i przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego”.

Ze względu na zmiany nazw zawieranych umów oraz sposobu określenia zakresu przedmiotowego, który one obejmują, Prezes Urzędu zwrócił się do Przedsiębiorcy o wyjaśnienia. Przedsiębiorca udzielając odpowiedzi potwierdził, że zakres tych umów jest tożsamy z zakresem umów wcześniej zawieranych (dowód: karty nr 141 i 142).

Przedsiębiorca wyjaśnił, że zakwestionowane brzmienie postanowienia zastąpił nowym. § 5.5 nowych wzorów umów o sporządzenie druków restrukturyzacyjnych oraz przygotowanie planu możliwości restrukturyzacji zadłużenia przyjęło brzmienie:

„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz FPZ, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej FPZ kwoty, w szczególności:

a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 0,00 zł (zero złotych)

b) Każde pisemne wezwanie do zapłaty – 0 zł; (zero złotych) (możliwe maksymalnie jedno miesięcznie)

c) Inne czynności windykacyjne – do 0 zł (zero złotych) miesięcznie; (konsultacje prawne, monitoring telefoniczny)” (dowód: karty 91-93, 100-101).

Wprowadzenie do stosowania nowego brzmienia postanowienia w miejsce zakwestionowanego zostało potwierdzone faktycznie zawartymi umowami w oparciu o nowe wzory umów.

Wyjaśniając termin wprowadzenia do stosowania nowego brzmienia postanowienia Przedsiębiorca podał, że z zakwestionowanego zrezygnował pod koniec czerwca 2013r. (dowód: karta nr 65). Na wezwanie Prezesa Urzędu do podania konkretnej daty zmiany brzmienia zawieranych z konsumentami umów oraz udokumentowania tego faktu, Przedsiębiorca wyjaśnił, że nie jest w stanie podać konkretnego terminu (dowód: karty nr 141, 142).

Dostarczone umowy zostały podpisane w dniach 12 lipca 2013r., 19 lipca 2013r., 22 sierpnia 2013r., 29 sierpnia 2013r. (dowód: karty nr 106-107, 114-115, 120-122, 129-131). Najwcześniejsza data dostarczonej umowy została przyjęta za datę zaniechania stosowania zakwestionowanej praktyki.

W toku niniejszego postępowania Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 24 ust. 2 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

W przypadku, gdy doszło do naruszenia art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu na podstawie art. 26 ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę

za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jej stosowania. Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w art. 27 ust. 1 ww. ustawy Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania (art. 27 ust. 2 ww. ustawy).

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Działania oparte na przepisach niniejszej ustawy są zatem podejmowane w interesie publicznym, w celu ochrony interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek do uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy oceniane działania godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku i poprzez to powodują zaburzenia w jego prawidłowym funkcjonowaniu. Do naruszenia interesu publicznego dochodzi, gdy skutki określonych działań mają charakter powszechny, dotyczą wszystkich potencjalnych podmiotów na danym rynku¹.

Niniejsza sprawa ma charakter publicznoprawny, gdyż dotyczy naruszenia interesu wszystkich konsumentów, którzy zawarli umowy z Przedsiębiorcą, a także potencjalnych jego klientów. Analiza warunków umów nie wykazała, aby Przedsiębiorca określił szczegółowe wymagania, które uniemożliwiałyby konsumentom zawarcie oferowanych umów. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego.

Z uwagi na to, że w niniejszej sprawie przedmiotowa przesłanka została spełniona, istniała możliwość poddania zachowania przedsiębiorcy dalszej ocenie pod kątem stosowania przez niego praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Na mocy art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Aby można było stwierdzić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów muszą kumulatywnie zostać spełnione następujące przesłanki:

- oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- praktyka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów,
- praktyka musi być bezprawna.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt 1 uokk pod pojęciem przedsiębiorcy należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.) tj. osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną nie będącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą (art. 4 ust. 1 ww. ustawy). Działalnością gospodarczą jest zgodnie z przepisem art. 2 tej ustawy, zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i

¹ Konrad Kohutek: Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008r., strona 47

wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

W niniejszym postępowaniu podmiot będący stroną postępowania posiada status przedsiębiorcy, gdyż prowadzi działalność na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (dowód: karta nr 48). W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał że *.....* prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą *.....* jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 uokik. Zachowania niniejszego podmiotu podlegają ocenie na podstawie przepisów uokik.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowych interesów konsumentów, stąd przy ustalaniu jego treści należy odwołać się do orzecznictwa sądowego. Pojęcie zbiorowych interesów konsumentów zostało szeroko omówione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. (sygn. akt III SK 27/07). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podał, iż gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowego interesu konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka przedsiębiorcy skierowana jest do „nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów”. Wystarczające powinno być w jego ocenie ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy orzekł też, że *„praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”*.

W rozważanym przypadku Przedsiębiorca oferuje świadczenie usług nieograniczonej grupie osób. W efekcie stosowanej praktyki naruszony został interes zarówno konsumentów, którzy zawarli umowy jak i potencjalnych konsumentów. W związku z powyższym zostało stwierdzone, iż zarzucana w decyzji praktyka naruszała nie tylko interesy ekonomiczne konsumentów, którzy już zostali klientami, ale też mogła naruszać interesy przyszłych potencjalnych jego klientów. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności stwierdzone zostało, iż oceniana praktyka Przedsiębiorcy, zakwestionowana w punkcie I sentencji niniejszej decyzji, godziła w zbiorowe interesy konsumentów.

Bezprawność działań

Kolejną przesłanką, która musi być spełniona, aby było możliwe stwierdzenie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest bezprawność działania przedsiębiorcy rozumiana jako sprzeczność działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega

na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejki, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/.

W przypadku praktyki określonej w punkcie I sentencji decyzji zarzucono Przedsiębiorcy, że stosuje postanowienie, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co jest praktyką niezgodną z art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik. Wynikająca z art. 479(45) § 3 Kodeksu postępowania cywilnego jawność rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone oznacza, że od chwili wpisania do niego określonego postanowienia zakazane jest stosowanie tożsamyh postanowień w obrocie konsumenckim i nikt nie może zasłaniać się niezajomością dokonanych wpisów.

Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki, które muszą zostać spełnione w niniejszej sprawie, aby móc uznać stosowaną praktykę za bezprawną, konieczne jest dokonanie jej oceny.

I W zakresie punktu I sentencji niniejszej decyzji oceniana praktyka dotyczyła stosowania w wzorcach umów: o sporządzenie oceny skuteczności restrukturyzacji zadłużenia oraz organizację postępowania restrukturyzacyjnego postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu:

„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz FPZ, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej FPZ kwoty, w szczególności:

- a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 30,00 zł;*
- b) Każde pisemne wezwanie do zapłaty – do 150,00 zł (możliwe maksymalnie jedno miesięcznie)*
- c) Inne czynności windykacyjne – do 150,00 zł miesięcznie (konsultacje prawne, monitoring telefoniczny)*
- d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu FPZ, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności FPZ wynikającej z niniejszej umowy”.*

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a jej stosowanie w jakimkolwiek innym wzorcu umowy jest zakazane. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479(43) Kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479(45) § 2) spełnia ona funkcję podobną do przepisów prawa.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06) Sąd stwierdził, co następuje: „Sąd Najwyższy akceptuje stanowisko doktryny, zgodnie z którym wpis postanowienia wzorca do rejestru skutkuje tym, że zakazane jest posługiwanie się wpisaną klauzulą we wszystkich wzorcach umów, pod rygorem sankcji z art. 58 kc. Potwierdza to dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego, jak również treść przykładowego katalogu niedozwolonych postanowień umownych, który został sformułowany w oderwaniu od rodzaju umowy lub gałęzi gospodarki, w której umowa została zawarta. Za takim rozwiązaniem, obok argumentów językowo-systemowych, przemawiają także względy celowościowe i funkcjonalne, których uwzględnianie w sprawach takich jak niniejsza jest powszechnie akceptowane (zob. m.in. uchwała SN z dnia 19 grudnia

2003 r. III CZP 95/2003 OSNC 2005/2 poz. 25). Przyjęcie powyższego rozwiązania pozwala uniknąć sytuacji, w której konieczne jest prowadzenie kilku postępowań, z których każde musiałoby kończyć się identycznym rozstrzygnięciem merytorycznym. Stanowisko to znajduje również oparcie w charakterze postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, którego celem podstawowym jest usunięcie postanowień wzorca uznanych za niedozwolone z obrotu ze skutkiem nie tylko dla stron procesu, lecz także wobec osób trzecich (erga omnes) (uchwała z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/2003 OSNC 2005/2 poz. 25). Przedmiotem kontroli nie jest bowiem kwestia ustalenia treści umowy w drodze wykładni, ale wyjaśnienie, czy konkretne postanowienie wzorca umownego stanowi niedozwoloną klauzulę umowną i z tej przyczyny nie wiąże nie tylko stron postępowania, ale nieograniczonego kręgu konsumentów. Chodzi tu o kontrolę abstrakcyjną, skuteczną erga omnes, nie zaś o ograniczoną w skutkach do stron wykładnię konkretnej umowy (wyrok SN z dnia 6 października 2004 r. I CK 162/2004 Monitor Prawniczy 2004/21 str. 966)”.

„Sąd Najwyższy uznaje również, iż jeżeli SOKiK uzna określoną klauzulę za niedozwoloną w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ona wpisana do rejestru, o którym mowa w art. 479[45] § 2 kpc, to praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 uokik dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych klauzul zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające np. na przedstawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli.” (Uchwała SN z dnia 13.07.2006r., III SZP 3/06).

Pomimo, iż powyżej powołana uchwała zapadła pod rządami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000 r., to orzecznictwo to należy uznać za aktualne także w obecnym stanie prawnym. Na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007r. rozważana kwestia została uregulowana w analogiczny sposób, a zatem nie występują różnice, które nakazywałyby odejście od ustalonej linii orzecznictwa i w konsekwencji tego odmienną ocenę prawną badanego zagadnienia.

Kwestionowane postanowienie oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, należy uznać za mające tożsamy charakter.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 06.08.2009r. sygn. akt XVII Amc 624/09, a do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy wpisane w dniu 21.12.2009r. pod numerem 1796: *„W przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy Kredytobiorca poniesie koszty związane z monitorowaniem Kredytobiorcy: 1) telefoniczne upomnienie Kredytobiorcy związane z nieterminową spłatą kredytu - 13 PLN; 2) korespondencja kierowana do Kredytobiorcy związana z nieterminową spłatą kredytu (zawiadomienie, upomnienie, prośba o dopłatę, wystawienie Bankowego Tytułu Egzekucyjnego), za każde pismo. Oplata za korespondencję kierowaną do poręczycieli Bank obciąża dodatkowo Kredytobiorców według tych samych stawek - 15 PLN; 3. wyjazd interwencyjny do Kredytobiorcy - 50 PLN”.*

W uzasadnieniu ww. wyroku Sądu stwierdził, co następuje: *„W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienie, poprzez brak określenia procedur jakimi bank kieruje się przy podejmowaniu czynności związanych z dochodzeniem swoich należności, może prowadzić do dowolności działania pozwanego w zakresie zasad, terminów czy częstotliwości korzystania z tych środków i w związku z tym znacznego zwiększenia zadłużenia konsumenta. Brak regulacji w tym zakresie, powoduje, iż pozwany ma możliwość podejmowania działań, a tym samym naliczania ww. opłat według własnego uznania, bez zachowania określonej kolejności i terminów. (...) Przy czym zakwestionowane postanowienie nie wyłącza możliwości równoległego podejmowania również innych działań związanych z windykacją należności jak*

np. telefoniczne upomnienie kredytobiorcy, za które pozwany również nalicza konsumentowi stosowane opłaty. Konsekwencją zatem zakwestionowanego postanowienia może być konieczność ponoszenia przez konsumenta dodatkowych, znaczących i nieuzasadnionych kosztów. W ocenie Sądu treść zakwestionowanego wzorca umowy może wywoływać u konsumenta błędne przekonanie co do praw i obowiązków wynikających z zawartej umowy. W szczególności na podstawie wzorca umownego konsument nie jest w stanie ustalić jakie, w przypadku opóźnień w zapłacie, pozwany podejmie środki, z jaką częstotliwością i w jakiej kolejności a w konsekwencji nie ma pełnej wiedzy o rodzaju i wysokości opłat, które obowiązany będzie uiścić na wypadek opóźnienia. (...)”.

Następne postanowienie o treści jak zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 9.10.2006r. sygn. akt XVII Amc 101/05, a do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy wpisane w dniu 3.01.2007r. pod numerem 978: „*Oplaty dodatkowe, które ponosi Zleceniodawca: - (...) - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 1 miesiąc – 50 PLN - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 2 miesiące – 100 PLN - za wysłanie upomnienia za zwłokę w zapłacie raty – 20 PLN - za wysłanie wezwania do zapłaty raty – 30 PLN - za wysłanie przedsądowego wezwania do zapłaty – 50 PLN - za wizytę indyktorów w związku z brakiem spłaty 2 rat – 100 PLN - (...) - za telegram informujący o zadłużeniu przeterminowanym – 30 PLN - za monit telefoniczny – 20 PLN - (...)”.*

W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd odnosząc się do ww. postanowienia stwierdził, co następuje: „*W odniesieniu do postanowienia zakwestionowanego w punkcie g) pozwu Sąd zgodził się ze stanowiskiem powoda, według którego opłaty nałożone na konsumenta w kwestionowanym postanowieniu są rażąco wygórowane.*

Zgodnie z art. 735 ust. 1 k.c. za wykonanie zlecenia zleceniobiorcy należy się wynagrodzenie, ponadto zleceniodawca zobowiązany jest zwrócić zleceniobiorcy wydatki, które ten poczynił w celu należytego wykonania zlecenia - art. 742 k.c. W przedmiotowej umowie wynagrodzenie pozwanego stanowi prowizja za zarządzanie długiem. Wysokość wprowadzonych do umowy dodatkowych opłat powinna zatem znajdować uzasadnienie w rzeczywistych nakładach jakie musi ponieść pozwany w związku z podjęciem przedmiotowych czynności. W ocenie Sądu wysokość ww. opłat ustalona została w oderwaniu od rzeczywistych nakładów pozwanego, znacznie je przewyższając. Takie postanowienie, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta uznać należało za niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385 § 1 k.c.”.

Kolejne postanowienie o treści jak zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, zostało również uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.04.2005r. sygn. akt XVII Amc 103/04, a do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy wpisane w dniu 25.08.2006r. pod numerem 829: „*W przypadku zalegania z co najmniej dwoma ratami pożyczkodawca może również wystosować (nie częściej niż raz w tygodniu) upomnienie. Każdorazowe wystawienie upomnienia podlega opłacie w wysokości 50,00 zł”.*

W ww. wyroku Sąd stwierdził, iż „*pobieranie przy każdym upomnieniu konsumenta opłaty w kwocie 50 zł, która nie wynika z żadnej kalkulacji poniesionych kosztów przez pozwaną jest zbyt wygórowana”.*

Porównując powyższe treści w sposób jednoznaczny można stwierdzić, iż w przedmiotowym przypadku Przedsiębiorca, który stosował postanowienie zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, pobierał opłaty od konsumentów w tych samych okolicznościach, których dotyczą klauzule wpisane do rejestru. Opłaty te były pobierane w sytuacji niedokonania wpłaty należności w określonych umową terminach. Były one pobierane z tytułu wykonania połączenia telefonicznego, wysłania informacji tekstowej tzw.

sms, wysłania wezwania do zapłaty. Dodatkowo Przedsiębiorca określił prawo do podejmowania innych czynności, których łączny koszt miesięczny nie mógł przekroczyć 150 złotych. Zakwestionowane postanowienie przewidywało również obciążenie konsumenta innymi kosztami w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich zaangażowanych w działania windykacyjne. Na podstawie przedmiotowego postanowienia, konsument mógł być obciążany dowolną wartością kosztów.

Porównując postanowienia zakwestionowane w niniejszym postępowaniu oraz wpisane do rejestru Prezes Urzędu stwierdził, co następuje: Postanowienia określające sposób przeprowadzania czynności windykacyjnych powinny być tak formułowane, aby klient na ich podstawie wiedział jakie czynności mogą zostać podjęte, po upływie jakiego czasu i w jakich odstępach, i aby miał pewność, że nie zostanie obciążony opłatą z tytułu różnych czynności windykacyjnych podejmowanych w tym samym czasie. Konieczne jest przy tym, by czynności przedsiębiorcy realnie umożliwiały konsumentowi spłatę jego zobowiązania wymagalnego, które konsument winien spłacić bez zbędnej zwłoki. Jak wynika z przytoczonych wcześniej wyroków, taki sposób określenia wartości, którymi mógł zostać obciążony konsument należało uznać za naruszający dobre obyczaje oraz ekonomiczne interesy konsumentów.

Biorąc pod uwagę powyższe, Prezes Urzędu uznał, iż powyżej porównane postanowienia są tożsame. Zakwestionowane w niniejszym postępowaniu postanowienie w taki sam sposób narusza interesy konsumentów, jak klauzule wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie przesłanki wynikające z art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj. bezprawność działań Przedsiębiorcy oraz naruszanie zbiorowych interesów konsumentów, Prezes Urzędu uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W trakcie prowadzonego postępowania Przedsiębiorca dokonał zmiany treści nazwy i brzmienia wzorów umów.

§ 5.5 nowych umów o sporządzenie druków restrukturyzacyjnych oraz przygotowanie planu możliwości restrukturyzacji zadłużenia otrzymał brzmienie:

„W przypadku nieterminowej płatności wynagrodzenia na rzecz FPZ, Klient zobowiązany jest pokryć wszelkie dodatkowe koszty związane z koniecznością przymusowego dochodzenia należnej FPZ kwoty, w szczególności:

- a) Telefon windykacyjny lub sms przypominający o zapłacie należności – 0,00 zł;*
- b) Każde pisemne wezwanie do zapłaty – 0 zł (zero złotych) (możliwe maksymalnie jedno miesięcznie)*
- c) Inne czynności windykacyjne – do 0 zł (zero złotych) miesięcznie (konsultacje prawne, monitoring telefoniczny)”*.

Wprowadzona zmiana polegała na usunięciu części zakwestionowanego postanowienia: *„d) Koszty w postaci prowizji oraz wynagrodzenia dla osób trzecich, które w ramach swej działalności zajmować się będą w imieniu FPZ, podejmowaniem czynności w celu odzyskania należności FPZ wynikającej z niniejszej umowy”*. Dodatkowo w nowym postanowieniu określono, że opłaty za poszczególne czynności wynoszą „0 zł”, a więc Przedsiębiorca zadeklarował, że nie będzie pobierał opłat za wykonywanie określonej czynności mającej na celu doprowadzenie do spłaty powstałego zadłużenia. W wyniku wpisania nowego postanowienia do warunków umów konsument nie jest już narażony na obciążanie go nieograniczonymi kosztami określonymi w postanowieniu rodzajami. Tym samym nie można uznać nowego postanowienia za tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru.

Na podstawie podjętych przez Przedsiębiorcę czynności polegających na wprowadzeniu do obrotu zmodyfikowanych brzmień warunków umów, Prezes Urzędu uznał, iż Przedsiębiorca nie narusza już interesów konsumentów w zakresie stosowania postanowienia tożsamego z wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w zakresie określonym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Ze względu na fakt, że Przedsiębiorca poinformował, że nie potrafił określić terminu zaprzestania wykorzystywania zakwestionowanego postanowienia w umowach zawieranych z konsumentami, jako datę zaniechania stosowania praktyki przyjęto datę zawarcia pierwszej z dostarczonych umów zawartych w oparciu o nowy wzór umowy.

W związku z powyższym uzasadnione stało się uznanie na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzenie zaniechania jej stosowania z dniem 12 lipca 2013r.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie I sentencji decyzji.

II. Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie natomiast z art. 264 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.

Postępowanie przeciwko Przedsiębiorcy w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania w punkcie I sentencji decyzji stwierdzone zostało naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla Prezesa Urzędu są wydatki w wysokości 40 PLN związane z korespondencją prowadzoną z Przedsiębiorcą. W związku z powyższym, Prezes Urzędu postanowił obciążyć Przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 40 PLN (słownie: czterdziestu złotych).

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie II sentencji decyzji.

Na podstawie art. 264 § 1 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego, w zw. z art. 83 i 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyznaczył stronie termin 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na uiszczenie kosztów niniejszego postępowania. Powyższą kwotę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie II niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479³² § 1 i § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, przedsiębiorcy przysługuje prawo wniesienia zażalenia do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i

Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH
Maciej Fragsztajn